

Sopimuspalokuntien pienavustushankintojen tukeminen Tiivistelmä kesällä 2010 tehdyn kyselyn tuloksista

SISÄLTÖ

Saatesanat

1. Tiivistelmä
2. Miksi sopimuspalokunta ei ole hakenut tukea Palosuojelurahastosta
3. Tietoisuus Palosuojelurahaston hakukäytännöistä
4. Millä perusteella sopimuspalokunnat hakevat avustusta
5. Pelastuslaitosten antama oma tuki sopimuspalokunnille
6. Sopimuspalokuntien erikoistumistehtävät ja niissä tarvittava erityiskalusto
7. Sopimuspalokunnan erikoistumistehtävän ja lähtöaikavaatimuksen vaikutus avustuksen määrään
8. Sopimuspalokuntien tarvitsemat kalusto- ja varustehankinnat
9. Palosuojelurahaston avustusten oikea kohdentuminen sopimuspalokunnille - uusien avustusten tarve
10. Sopimuspalokuntien avustuksen myöntämisperiaatteet
11. Mitä sopimuspalokunnille kuuluu tänä päivänä

Saatesanat

Kyselyllä tutkittiin sopimuspalokuntien pienavustuskäytäntöä sekä sen kehittämistarpeita. Sopimuspalokuntien pienavustushakemukset myönnetään sopimuspalokunnille, joilla on voimassa oleva palokuntasopimus. Avustuksilla tuetaan hälytysvalmiuden tehostamista tai työturvallisuuden parantamista tukevia kalustohankkeita. Avustusta myönnetään myös hankintoihin, joilla turvataan VPK-toiminnan jatkuvuutta ja toimintaedellytyksiä.

Kysely lähetettiin kaikille pelastuslaitoksille ja osoitettiin pelastuslaitoksen nimeämälle henkilölle, joka oli paikoin pelastusjohtaja, useimmiten sopimuspalokuntien pienavustuksia käsittelevälle henkilölle. Kyselyssä oli 23 kysymystä alakohdittain. Lomakkeeseen oli mahdollisuus kirjoittaa myös avoimia vastauksia. Vastaus saatiin jokaiselta pelastuslaitokselta.

Tutkimuksella haluttiin saada tietoa muun muassa siihen, kohdistuvatko sopimuspalokuntien pienavustukset oikeisiin kohteisiin. Sopimuspalokuntien pienavustuksia **ei ole myönnetty** esimerkiksi varaosiin, palveluspaitoihin ja -housuihin (asemapalvelusasuihin), tietokoneisiin, koulutustarvikkeisiin, telttavarusteisiin, vuosijuhliin, viranomaismaksuihin, rahtikuluihin, ensihoitovälineisiin eikä paloasemalle sijoitettaviin työkaluihin, ei myöskään julkisivuremontteihin tai energiatehokkuutta parantavien ovien ja ikkunoiden uusimiseen. Avustuksia ei myönnetä myöskään kaluston huollosta ja kunnossapidosta johtuviin kustannuksiin. Avustusta **on myönnetty** muun muassa hälytystehtävien hoitamiseen vaadittaviin välineisiin sekä suojavarusteisiin (esimerkiksi sammutusasuihin, kypäriin, turvajalkineisiin ja väliasuihin) sekä hälytystehtävissä tarvittavaan pienkalustoon.

Palosuojelurahasto on tehnyt uudet linjaukset sopimuspalokunnille myönnettävistä pienavustuksista kyselyn sekä muun aiemman tiedon perusteella. Kirje sopimuspalokunnille myönnettävistä pienavustuksista on hyväksytty hallituksen kokouksessa 30.11.2010 ja se lähetetään aluehallintovirastoille, pelastustoimen alueille ja Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle sekä sopimuspalokunnille vuoden vaihteessa sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Uudet ohjeistukset tulevat voimaan 1.1.2011. Avustettavien hankkeiden joukkoon on hyväksytty muun muassa sopimuspalokuntien erikoistumistehtävät (esim. öljyntorjunta, vesipelastus), ajoneuvojen peruskorjauskustannukset (esim. moottorin kunnostus, joka selkeästi lisää ajoneuvon käyttöikä) sekä eräät niin sanotut varaosat, kuten paineilmalaitteiden varapullot. Sopimuspalokuntien pienavustukset ovat harkinnanvaraisia ja hakemukset käsitellään tapauskohtaisesti. Avustusta voidaan hakea ilman määräaikaä ympäri vuoden.

1. Tiivistelmä

Sopimuspalokuntia on kyselyn mukaan yhteensä 596. Jokaisen pelastuslaitoksen alueella on sopimuspalokuntia, jotka eivät ole hakeneet avustusta Palosuojelurahastosta. Sopimuspalokunnan sijainti ei vaikuttanut tähän seikkaan. Tietoisuus Palosuojelurahaston hakukäytännöistä on hyvä. Eniten epävarmuutta ilmeni siitä, mihin hankintoihin Palosuojelurahaston avustusta voidaan hakea.

Sopimuspalokunnat hakevat avustusta niihin tarvikkeisiin ja hankintoihin, jotka eivät kuulu sopimuksen mukaisiin hankintoihin ja joita pelastuslaitokset eivät kustanna. Avustusta haetaan toiminnan kehittämiseen ja toimintaedellytysten parantamiseen. Tällaisina hankkeina mainittiin etenkin kalusto- ja varustehankinnat, mutta myös esimerkiksi eräät nuorisotoimen varusteet.

Kaikki pelastuslaitokset vastaavat ainakin joiltain osin alueensa sopimuspalokuntien kalustotai varustehankinnoista. Pelastuslaitokset tukevat sopimuspalokuntia vaihtelevasti myös muilla tavoin. Laitokset järjestävät sopimuspalokunnille perus- ja täydennyskoulutusta, osallistuvat vakuutus- ja vuokratuluihin sekä suorittavat kaluston korjausta. Sopimuspalokunnille annetaan myös vuotuista toiminta-avustusta.

Kolmasosassa pelastuslaitoksista sopimuspalokunnan erikoistumistehtävällä tai lähtöaikavaatimuksella ei ole merkitystä laitokselta saatavaan avustukseen. Kaksi kolmasosaa pelastuslaitoksista ilmoitti, että heidän alueellaan olevien sopimuspalokuntien erikoistumistehtävällä tai lähtöaikavaatimuksella on vaikutusta annettavan avustuksen määrään. Avustukseen vaikuttaa näissä tapauksissa hälytysvalmius sekä myös tehtävien määrä, savusukelluskelpoisten määrä, kaluston itsenäinen hankinta ja oman paloaseman olemassaolo.

Sopimuspalokuntien pelastusajoneuvossa tarvitsema minimi-irtaimisto vastaa yleisimmin Pelastusajoneuvojen yleisoppaan varustelistausta. Minimivarusteluun vaikuttaa myös perustoiminta-alueen riskit, palokunnan erikoistumistehtävät ja paikkakuntaan liittyvät tarpeet, esimerkiksi vesistöalueilla tarvitaan pintapelastusvälineistöä ja kaikkiin yksiköihin ei sijoiteta ensihoitokalustoa. Mikäli sopimuspalokunta toimii kunnan ainoana pelastusyksikkönä, sammutusyksiköt varustetaan samalla tavoin kuin vakinaisissa palokunnissa.

Sopimuspalokuntien tarvitsemat henkilökohtaiset suojavausteet vastaavat hyvin pitkälle sitä avustuskäytännön linjausta, mihin sopimuspalokunnat ovat voineet hakea ja saada pienavustushakemuksen kautta tukea Palosuojelurahastosta. Muutamia varusteita olivat sellaisia, joita Palosuojelurahasto ei ole tukenut. Tällaisia hankintoja olivat muun muassa ensivastetoiminnan välineet. Pelastuslaitosten mukaan sopimuspalokunnat tarvitsevat lisäksi melko suuren määrän erinimikkeistä pelastuskalustoa- tai varustusta toiminnassaan. Pelastuslaitosten mainitsemat varusteet olivat sellaisia, joita Palosuojelurahasto linjauksensa mukaisesti on tukenut.

Pelastuslaitosten mukaan sopimuspalokuntien avustettavien hankkeiden joukkoon tulisi lisätä vielä etenkin koulutus- ja valistustyöhön liittyvä välineistö ja materiaali. Erikoistumistehtävien huomioimista avustuskäytännössä pidettiin myös tärkeänä. Lisäksi tietokoneiden ja tietokoneohjelmistojen lisäämistä avustettavien hankkeiden joukkoon kannatettiin. Avustusten kohdentumista toivottiin myös muun muassa ajoneuvojen peruskorjauksiin, kuntoiluvälineisiin, nuorten leirivarusteisiin, kurssimaksuihin sekä paloaseman korjauksiin, kuten vesi/viemäröinti/sähkö ja ilmanvaihtotöihin.

2. Miksi sopimuspalokunta ei ole hakenut tukea Palosuoje- lurahastosta

Jokaisen pelastuslaitoksen alueella on sopimuspalokuntia, jotka eivät ole hakeneet avustusta Palosuoje-
lurahastolta. Sopimuspalokunnan sijainti ei vaikuttanut tähän seikkaan. Sopimuspalokuntia on kyselyn mukaan yhteensä 596. Sopimuspalokunnista 246 on Etelä-
Suomen aluehallintoviraston alueella, 120 Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella, 115 Länsi- ja Sisä-Suomessa, 45 Itä-Suomen alueella, 38 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston
alueella ja 32 Lapissa.

Suurimmat syyt siihen ettei avustusta ole haettu ovat seuraavat:

ei tarvetta	10 mainintaa
pelastuslaitos (kunta) hankkii	5 mainintaa
muu syy (alhaiset hinnat, ei myönnetä, toiminnan hiipuminen)	4 mainintaa
ei halua	3 mainintaa
ei tietoa	2 mainintaa

**Taulu 1. Miksi alueen sopimuspalokunta ei ole hakenut avustusta Palosuoje-
lurahastosta**

Pelastuslaitos	Kuinka monta sopimus- palokuntaa alueella on	Onko alueella sopi- muspalokuntia jotka eivät ole hakeneet avustusta Palosuoje- lurahastolta	Mistä johtuu, ettei alueen sopimuspalokun- ta ole hakenut avustusta
Helsinki	15	kyllä	Tiedon puutteesta, ja osin laiskuudesta
Länsi-Uusimaa	44	kyllä	Eivät ehkä koe tarpeelliseksi
Keski-Uusimaa	31	kyllä	En tiedä
Itä-Uusimaa	37	kyllä	Ei tarvetta tai tietoa
Kanta-Häme	29	kyllä	Hankkeita ei katsota olevan (ei tarvetta)
Päijät-Häme	22	kyllä	Eivät koe tarpeelliseksi hakea avustuksia tai hank- keet kustannuksiltaan alhaisia
Kymenlaakso	35	kyllä	Tieto, ettei avusta saada
Etelä Karjala	33	kyllä	Palokunnan hiipuminen, toimihenkilöt passiivisia
Varsinais-Suomi	70	kyllä	Ei ole tarvetta, kukaan ei halua täyttää lomakkeita
Satakunta	50	kyllä	Palokunta odottaa, että yhteiskunta (pelastuslaitos) osoittaa kaikki tarvittavat välineet
Keski-Suomi	19	kyllä	En osaa sanoa
Tampere	46	kyllä	-
Etelä-Pohjanmaa	27	kyllä	Ei hankkeita, joihin avustusta voi hakea (ei tarvetta)
Pohjanmaa	15	kyllä	Kunnat ja sopimuspalokunnat ovat sopineet että kunta hankkii tarvittava kalustoa palokunnan käyt- töön (kunta hankkii)
Keski- Pohjanmaa ja Pietarsaari	8	kyllä	Aluelaitos hankkii viidelle ja kolme hankkii itse osan kalustoa (pelastuslaitos hankkii osalle)
Etelä-Savo	30	kyllä	Ehkä siksi, koska pelastuslaitos toimittaa heille peruskaluston (pelastuslaitos hankkii)
Pohjois-Savo	10	kyllä	Ei toistaiseksi tarvetta
Pohjois-Karjala	5	kyllä	Eivät ole hankkineet omaa kalustoa (ei tarvetta)
Jokilaaksot	20	kyllä	Pelastuslaitos huolehtii hankinnoista
Kainuu	2	kyllä	Ei ole ollut tarvetta
Oulu-Koillismaa	16	kyllä	Ei ole toimintaa, johon avustus sopisi, esim. nuori- so-osasto puuttuu (ei tarvetta)
Lappi	32	kyllä	Tiedon puutteesta tai siitä, että pelastuslaitos on hankkinut kaiken tarpeellisen

3. Tietoisuus Palosuojelurahaston hakukäytännöistä

Tietoisuus Palosuojelurahaston hakukäytännöistä on hyvä. Eniten epävarmuutta ilmeni siitä, mihin hankintoihin Palosuojelurahaston avustusta voidaan hakea. Sopimuspalokunnat ovat tietoisia, että avustusta voi hakea Palosuojelurahastosta. Vain Lapin pelastuslaitos ei osannut vastata kysymykseen. Sopimuspalokunnat ovat Helsingin pelastuslaitoksen aluetta lukuun ottamatta myös tietoisia, ketkä voivat hakea avustusta Palosuojelurahastosta. Lapin ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitokset eivät osanneet vastata kysymykseen. Tietoisuus siitä, miten avustusta haetaan, on myös hyvä. Vain Helsingin ja Pohjois-Savon alueen vastaajat arvioivat, etteivät sopimuspalokunnat tiedä miten avustusta Palosuojelurahastosta haetaan. Keski-Uusimaa, Pohjois-Karjala ja Lappi eivät osanneet vastata kysymykseen. Huonoiten sopimuspalokunnat ovat tietoisia siitä, mihin hankkeisiin avustusta voidaan hakea. 15 pelastuslaitoksen alueella sopimuspalokunnat ovat asiasta tietoisia kun taas 6 pelastuslaitosta (Keski-Uusimaa, Varsinais-Suomi, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu ja Lappi) olivat asiasta epävarmoja eivätkä osanneet kysymykseen vastata. Helsingin pelastuslaitos vastasi että alueen sopimuspalokunnat eivät ole tiedä, mihin hankintoihin avustusta voi hakea.

Taulu 2. Tietoisuus Palosuojelurahaston avustuskäytännöstä

Pelastuslaitos	Ovatko alueenne sopimuspalokunnat tietoisia siitä			
	että palosuojelurahastolta voi hakea avustusta pienhankintoihin	ketkä avustusta voivat hakea	miten avustusta haetaan	mihin hankintoihin avustusta on mahdollista hakea
Helsinki	kyllä	ei	ei	ei
Länsi-Uusimaa	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Keski-Uusimaa	kyllä	en osaa sanoa	en osaa sanoa	en osaa sanoa
Itä-Uusimaa	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Kanta-Häme	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Päijät-Häme	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Kymenlaakso	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Etelä Karjala	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Varsinais-Suomi	kyllä	kyllä	kyllä	en osaa sanoa
Satakunta	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Keski-Suomi	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Tampere	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Etelä-Pohjanmaa	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Pohjanmaa	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Keski-Pohjanmaa ja Pietarsaari	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Etelä-Savo	kyllä	kyllä	kyllä	en osaa sanoa
Pohjois-Savo	kyllä	kyllä	ei	kyllä
Pohjois-Karjala	kyllä	kyllä	en osaa sanoa	en osaa sanoa
Jokilaaksot	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Kainuu	kyllä	kyllä	kyllä	en osaa sanoa
Oulu-Koillismaa	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Lappi	en osaa sanoa	en osaa sanoa	en osaa sanoa	en osaa sanoa

Sopimuspalokunnan tietoisuus siitä, että palosuojelurahastolta voi hakea avustusta pienhankintoihin

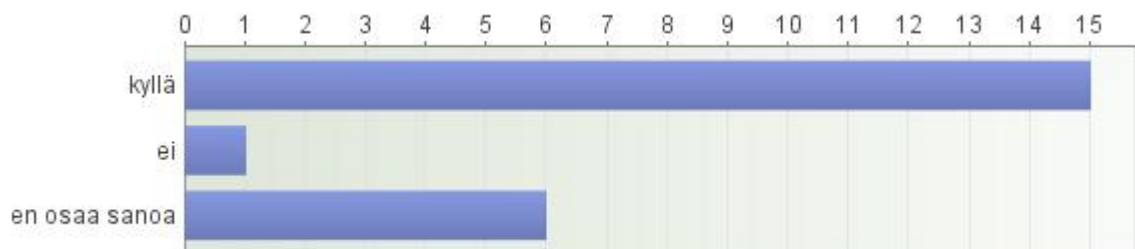
Sopimuspalokunnan tietoisuus siitä, ketkä avustusta voivat hakea

Sopimuspalokunnan tietoisuus siitä, miten avustusta haetaan

Sopimuspalokunnan tietoisuus siitä, mihin hankintoihin avustusta on mahdollista hakea

4. Millä perusteella sopimuspalokunnat hakevat avustusta

Sopimuspalokunnat hakevat avustusta niihin tarvikkeisiin ja hankintoihin, jotka eivät kuulu sopimuksen mukaisiin hankintoihin ja joita pelastuslaitokset eivät kustanna.

Avustusta haetaan toiminnan kehittämiseen ja toimintaedellytysten parantamiseen. Tällaisina hankkeina mainittiin etenkin kalusto- ja varustehankinnat, mutta myös nuoriso-, naisosasto-, liikunta- ja pienkalustohankinnat sekä veteraanit ja liikunta. Lapin osalta mainittiin, että avustusta haetaan ajoneuvojen lisäksi kiinteistön rakentamis- ja korjauskustannuksiin. Myös Pohjois-Karjalassa mainittiin avustuksen kohteena kiinteistöjen korjauskustannukset. Pohjois-Savon ja Jokilaaksojen sopimuspalokunnat eivät ole hakeneet pienavustuksia rahastolta lainkaan.

Sopimuspalokunnat hakevat rahastolta tukea muun muassa:

- varustehankintoihin, jotka ovat aluesopimuksen mukaisia sopimuspalokuntien hankintoja
- varuste- ja pienkalustohankintoihin, joita pelastuslaitos ei rahoita/avusta
- hälytysosaston välineiden ja nuoriso-osaston varusteiden hankintoihin
- hankintoihin, joihin ei saada pelastuslaitoksen rahallista tukea
- toiminnan kehittämiseen, palokunnilla on halu auttaa kyläläisiä mahdollisimman hyvin
- PSR:n ohjeita seuraten sammutus- ja pelastustoiminnan kehittämiseen
- viime vuosina lähinnä ajoneuvojen ostamiseen
- ajoneuvokaluston hankintaan ja toimitilojen peruskorjaukseen.
- tarveharkinnan perusteella eri hankintoihin
- todelliseen kalustotarpeeseen
- ajoneuvoihin, rakentamiseen ja pienkalustohankintoihin. Kolmella palokunnalla on oma paloasema, joiden rakentamis- ja korjauskustannuksiin on haettu avustusta.
- hankintoihin, joihin aluelaitos ei ole myöntänyt jotain haettua tavaraa tai tarviketta. Rahat ovat vähissä muutenkin
- kalustoon ja varusteisiin, jotka ovat tärkeitä toiminnan kannalta
- tarvikkeisiin ja välineisiin, jotka eivät kuulu sopimuksen mukaisiin hankintoihin (esimerkiksi nuoriso, naisosasto, veteraanit, liikunta, koulutusvälineet, henkilökohtaiset varusteet, pienkalusto).
- toiminnallisilla perusteilla eri hankintoihin
- sopimuspalokunnat haluavat itse parantaa omia toimintaedellytyksiä hankkimalla kalustoa palokuntaan
- aktiiviset palokunnat hakevat aktiivisesti ja ovat myös selvillä hakuperusteista

5. Pelastuslaitosten antama oma tuki sopimuspalokunnille

Kaikki pelastuslaitokset vastaavat ainakin joiltain osin alueensa sopimuspalokuntien kalustotai varustehankinnoista. Kainuun ja Jokilaaksojen pelastuslaitos vastaa kaikilta osin sopimuspalokuntien hankinnoista. Jokilaaksojen pelastuslaitos mainitsi että hankintoja ei tehdä sopimuspalokunnille vaan niiden käyttöön työtehtävissä. Suurimmalta osin alueensa sopimuspalokuntien kalusto- ja varustehankinnoista vastaavat Oulu-Koillismaan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren pelastuslaitokset. Lapin pelastuslaitos vastaa ensilähdön sopimuspalokuntien kaikista hankinnoista ja toisen lähdön hankinnoista osittain. Päijät-Häme vastaa valmiuspaloalokunnan osalta kaikista hankinnoista, täydennyspalokunnille hankitaan osa vaatteista ja letkukalusto.

Muut pelastuslaitokset vastaavat sopimuksen mukaisista hankinnoista (7 mainintaa), joistain kalustohankkeista (4 mainintaa), sammutusasusta tai muista varusteista (4 mainintaa) sekä viestivälineistä, paine-ilmalaitteista, välttämättömistä varusteista, henkilökohtaisista varusteista ja paine-ilmalaitteista/letkukalustosta (1 maininta kuhunkin).

Pelastuslaitokset tukevat sopimuspalokuntia vaihtelevasti myös muilla tavoin. Laitokset järjestävät sopimuspalokunnille perus- ja täydennyskoulutusta, osallistuvat vakuutus- ja vuokrakuluihin sekä suorittavat kaluston korjausta. Sopimuspalokunnille annetaan myös vuotuista toiminta-avustusta. Mainintoja saivat seuraavat avustuskohteet.

<u>Muu avustus sopimuspalokunnalle</u>	<u>Mainintoja</u>
- kaluston korjaus	14
- vakuutusmaksut	11
- kiinteistöjen vuokratulot	10
- koulutus	10
- varaosat	5
- nuorisotoimi	3
- vuosiavustukset ja toimintakorvaukset	3
- katsastukset	1
- vuosihuollot	1
- terveystarkastukset	1
- hälytys- ja harjoitustoiminnan kulut	1
- polttoaineet	1

6. Sopimuspalokuntien erikoistumistehtävät ja niissä tarvittava erityiskalusto

Valtakunnallisesti tarkasteltuna sopimuspalokuntien toiminnassa ilmeni eroavuuksia, jotka liittyivät lähinnä alueen riskitekijöihin, erikoistumiseen sekä varautumiseen. Helsingin pelastuslaitoksen sopimuspalokunnat ovat erikoistuneet valtakunnallisesti tarkasteltuna luonnononnettomuuksien ja öljyvahinkojen torjuntaan perinteisten sammutustehtävien ohessa. Itä-Uudellamaalla erikoistumista on meritoimintaan. Kymenlaaksossa muutaman sopimuspalokunnan toiminnassa korostuu kemikaalionnettomuuksiin varautuminen, valtateiden varsilla olevilla palokunnilla liikenneonnettomuuksien pelastustoiminta, viidellä palokunnalla meritoiminta ja lisäksi kahdeksalla palokunnalla sisävesien pelastustoiminta, lisäksi ensivastetoiminta kuuluu 15 palokunnan toimintaan. Etelä-Karjalassa on erikoistuttu lähialueyhteistyöhön Venäjän kanssa. Lisäksi Lappeenrannan kaupungin sopimuspalokunnille on tullut vastuuta UPM Kymmene Kaukaan tehtaan pelastustoiminnasta. Varsinais-Suomessa osa sopimuspalokunnista on erikoistunut vesihuoltoon, eläinten pelastamiseen ja metsäpalojen sammu- tukseen. Lisäksi useat sopimuspalokunnat ovat ensilähdön palokuntia, jolloin he ovat monesti ensimmäisenä onnettomuuden, tulipalon tai muun vastaavan tapahtumapaikalla (esim. saaristoalueet). Pohjanmaan pelastuslaitoksen alue on kaksikielinen, joka vaikuttaa tietyin osin sopimuspalokuntien toiminnassa. Etelä-Savossa valtaosa sopimuspalokunnista on vaikutusalueensa ainoita palokuntia, jolloin he itse aloittavat sammutus- ja pelastustyön täydentävien yksiköiden saapuessa paikalle huomattavasti myöhemmin. Pohjois-Karjalassa osa sopimuspalokunnista toimii harvaanasutulla alueella. Oulu-Koillismaalla suurin osa sopimuspalokunnista toimii ensilähdön palokuntana. Lapissa on vain kolme vakinaista palokuntaa (Kemi, Rovaniemi ja Tornio), jonka johdosta 18 kunnan alueella sopimuspalokunta on ensilähdön palokunta. Lapissa olosuhteet vaihtelevat paljon, mikä näkyy yksittäisten sopimuspalokuntien toiminnassa (merialueet, tunturit, kaupungit, erämaat). Lapissa vieraillee paljon turisteja tunturikeskuksissa, jonka johdosta maastopelastus- ja ensivastetoiminta on korostunut. Lisäksi alueella tehdään tiiviisti yhteistyötä Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa.

Sopimuspalokuntien erikoistumistehtävät luovat haasteita myös hakemusten käsittelemiselle. Kaluston ja pelastustyövälineiden eroavaisuudet lisääntyvät sopimuspalokunnissa, mikä kasvattaa tarvetta erilaisten kalustotarpeiden tunnistamiseen rahastossa. Kysymys nousi esille myös siitä, missä määrin avustusta myönnettäessä tulee ottaa huomioon palokuntien sijainti ja merkitys pelastuslaitoksen palvelutuotannossa. Kaupungeissa joissa toimii vakituinen palokunta, on sopimuspalokunnan rooli ja tuen tarve erilainen kuin alueilla, joilla sopimuspalokunta toimii alueensa ainoana pelastusyksikkönä. Tärkeänä valtakunnallisen erikoistumisen kannalta nähtiin myös se, että rahasto ylläpitää ajantasaisia ruotsinkielisiä hakuohjeita ja lomakkeita. Sopimuspalokunnilla nähtiin olevan valtakunnallisten eroavuuksien ohella myös paikallisia erikoistumistehtäviä. Osin kysymyksiin saatiin päällekkäisiä vastauksia.

Taulu 3. Sopimuspalokuntien erikoistumistehtävät ja niissä tarvittava erityiskalusto

Pelastuslaitos	Onko erikoistumista	Mitä erikoistumistehtävät ovat	Mitä erityiskalustoa alueen sopimuspalokunta tarvitsevat erikoistumistehtävässä
Helsinki	kyllä	meritoiminta, öljyntorjuntatoiminta	Suojavarusteita
Länsi-Uusimaa	kyllä	JVT, kemikaali, öljyntorjunta, veneet.	Tyhjennyspumppuja, suojavälineitä, kemikaalisuojasuoja, öljyntorjuntakalustoa, merenkulkuvälineet, veneilyasut.
Keski-Uusimaa	kyllä	Luonnononnettomuuksiin varautuminen. Muita erikoistumisia yht. 30-40 kpl	Pumppu- ja vesi-imurikalusto. Pressut ja suojamuovia. Moottorisahat, kaatotunkit, vinssit, vetoliinat. Mönkijät, peräkärryt, moottorikelkat, henkilönostimet ym.
Itä-Uusimaa	kyllä	savusukellus, kattotyö, öljyntorjunta, JVT, ensivaste	Erikoistumisen alaan liittyvää, usein pienkalustoa.
Kanta-Häme	kyllä	JVT, vesihuolto, eläintenpelastaminen	pumput, imurit, nostoliinat, taljat ym
Päijät-Häme	kyllä	Muonitus, kemikaalipuhdistus.	Esim. pelastussuihku
Kymenlaakso	kyllä	JVT, kemikaalisukelluksen puhdistuspaikka, liikenteenohjaus, veden siirto	Jälkivahinkojen torjuntakalustoa, pumppuja, suojapeitteitä, puhaltimia, ilmankuivaimia, vesi-imuri, valaistuskalustoa, käsityökaluja jne. Kemikaalisukeltajan puhdistuspaikka: pesuallas, pesuvälineet, säiliö pesuvedelle jne. Liikenteenohjaus: perävaunu liikenteenohjausmerkein, opastein, varoitusvilkuin jne. Vedensiirto: pumppukalustoa, letkukalustoa, liittimiä
Etelä Karjala	kyllä	metsäpalot, vesihuolto, muonitus, JVT, lähialueyhteistyö, liikenteen ohjaustehtävät,	esim. liikenteen ohjausperäkärry varusteineen, letkuauto ja 110 mm paloletku, rajanylitykseen asiapaperit , vakuutukset yms ja jne.
Varsinais-Suomi	kyllä	vesihuolto, kalustohuolto, eläinpelastus, metsäpalojen sammutus	Suurtehoruiskuja, oppopumppuja, sähköagregaatteja, letkua, mönkijöitä, peräkärryjä, moottoriruiskuja.
Satakunta	ei		
Keski-Suomi	kyllä	tehdaspalokuntia	-
Tampere	kyllä	kangasalan vpk: suuronnettomuusperäkärry, treen vpk: muonitus,	aluepelastuslaitos hankkii
Etelä-Pohjanmaa	kyllä	Vaarallisten aineiden torjunta (Nurmon VPK)	
Pohjanmaa	kyllä		Valmistelemme paloasemien luokitusta, luokitus tulee vaikuttamaan erikoistumiseen.
K-Pohjanmaa ja Pietarsaari	ei		
Etelä-Savo	ei		
Pohjois-Savo	kyllä	Tulossa: Raskas sammutusvesihuolto sekä öljyntorjuntakomppaniaan osallistuminen	Raskas vesihuolto: säiliöauto, raskaita pumppuja, järeää letkua yms. Öljyntorjuntakomppania: ÖVT-varusteita, Virvepuhelimia, miehistöautoja, pelastuksen kenttäjohtajärjestelmä.
Pohjois-Karjala	ei		
Jokilaaksot	ei		
Kainuu	ei		
Oulu-Koillismaa	kyllä	pumppaustoiminta, liikenteenohjaus (OVPK), muita suunnitteilla, esim. JVT	Suurtehopumppuja, JVT kalustoa, Tiehallinnon luovuttama liikenteenohjausperävaunu. Sopiva vetoautokalusto ko. laitteille.
Lappi	kyllä	Sairaankuljetus, ensivaste, JVT, liikenteenohjaus	Ajoneuvoja ja peräkärryjä sekä erilaisia työkaluja ja välineitä.

7. Sopimuspalokunnan erikoistumistehtävän ja lähtöaika-vaatimuksen vaikutus avustuksen määrään

Kolmasosassa (8 kpl) pelastuslaitoksista sopimuspalokunnan erikoistumistehtävällä tai lähtöaikavaatimuksella ei ole merkitystä laitokselta saatavaan avustukseen. Tätä mieltä olivat seuraavat pelastuslaitokset: Länsi-Uusimaa, Kymenlaakso, Satakunta, Keski-Suomi, Tampere, Etelä-Savo, Jokilaaksot ja Kainuu.

Kaksi kolmasosaa (14 kpl) pelastuslaitoksista ilmoitti, että heidän alueellaan olevien sopimuspalokuntien erikoistumistehtävällä tai lähtöaikavaatimuksella on vaikutusta annettavan avustuksen määrään. Avustukseen vaikuttaa näissä tapauksissa hälytysvalmius sekä myös tehtävien määrä, savusukelluskelpoisten määrä, kaluston itsenäinen hankinta ja oman paloaseman olemassaolo.

Keski-Uusimaa ilmoitti että sopimuksia ollaan uusimassa ja tulevaisuudessa pyritään kolmeen tasoon (valmius-, perus- ja reservipalokunta) jotka perustuvat toimintavalmiuteen, -vahvuuteen ja savusukellusvalmiuteen ja näiden mukaan pyritään myös sopimaan korvauksista. Tällä hetkellä esim. Keski-Uudenmaan myöntämä tuki sopimuspalokunnalle on pienimmillään 4 000 euroa ja suurimmillaan 30 000 euroa.

Kymenlaakso mainitsi että sopimuspalokunnalle tulisi myöntää avusta vaikka palokuntasopimuksen mukaan hankinta on pelastuslaitoksen vastuulla. Tämä takaa palokuntien tasapuolisen kohtelun. Muussa tapauksessa palokuntasopimusta muutetaan siten, ettei pelastuslaitos hanki kalustoa vaan palokunta hankkii joka mahdollistaa myös avustuksen saamisen sopimuspalokunnalle.

Saavatko sopimuspalokunnat erisuuruista avustusta pelastuslaitokselta riippuen erikoistumistehtävästä tai lähtöaikavaatimuksesta

Pelastuslaitoksista kahdeksan vastasi että erikoistumistehtävällä tai lähtöaikavaatimuksella ei ole vaikutusta avustuksen suuruuteen. Tätä mieltä olivat Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos sekä Kymenlaakson, Satakunnan, Keski-Suomen, Tampereen, Etelä-Savon, Jokilaaksojen, Kainuun pelastuslaitokset. Loput pelastuslaitoksista sanoivat, että näillä tekijöillä on vaikutusta avustukseen.

Mikäli sopimuspalokunnan erikoistumistehtävällä tai lähtöaikavaatimuksella oli vaikutusta avustuksen suuruuteen, sanottiin syiksi muun muassa seuraavia tekijöitä:

- Laadusta maksetaan ja savusukeltajien määrästä.
- Korvaukset vaihtelevat 4 000-30 000 € välillä
- Riippuu vahvuudesta, lähtöajasta, tehtävämäärästä ja erikoistumisesta
- Vuosikorvaus vaihtelee palokuntaluokituksen mukaan
- Avustusmäärät vaihtelevat jonkin verran riippuen juuri erikoistumisesta ja lähtöaikavaatimuksesta
- Palokunnan hälytysvalmius vaikuttaa avustukseen
- Vuosivastus on määriteltävä tehtävien mukaisesti
- Hälytysvalmiuden perusteella. Lähtöaika, henkilöstö ja varallaolo
- Hälytysosaston valmiuden ja aktiivisuuden

8. Sopimuspalokuntien tarvitsemat kalusto- ja varustehankinnat

8.1 Pelastusajoneuvojen minimi-irtaimisto

Sopimuspalokuntien pelastusajoneuvossa tarvitsema minimi-irtaimisto vastaa yleisimmin Pelastusajoneuvojen yleisoppaan varustelistausta. Minimivarusteluun vaikuttaa myös palokuntaluokitus, esimerkiksi kaikissa yksiköissä ei ole ensihoitokalustoa. Perustoiminta-alueen riskit, palokunnan erikoistumis-

tehtävät ja paikkakunta-kohtaiset tarpeet vaikuttavat myös varusteluun, esimerkiksi vesistöalueilla tarvitaan pintapelastusvälineistöä. Mikäli sopimuspalokunta toimii kunnan ainoana pelastusyksikkönä, varustetaan sammutusyksiköt samalla tavoin kuin vakinaisissa palokunnissa.

8.2 Henkilökohtaiset suojavarusteet

Sopimuspalokuntien tarvitsemat henkilökohtaiset suojavarusteet vastaavat hyvin pitkälle sitä avustuskäytännön linjausta, mihin sopimuspalokunnat ovat voineet hakea ja saada pienavustushakemuksen kautta tukea Palosuojelurahastosta. Kaksi pelastuslaitosta mainitsi sopimuspalokuntien tarvitsemien henkilökohtaisten suojavarusteiden kohdalla myös hankintoja, joita Palosuojelurahasto ei ole tukenut. Tällaisina mainittiin muun muassa eräät ensivastetoiminnan tarvikkeet (viiltosuoja, luotiliivit, ensivastetoiminnan suojatakki).

Sopimuspalokuntien tarvitsevat henkilökohtaiset minimisuojavarusteet:

- sammutusasun / paloasun / sammutusvarusteet (20 mainintaa)
- sammutusjalkineet (8 mainintaa)
- suojakäsineet / sammutuskäsineet (8 mainintaa)
- kypärän (7 mainintaa)
- väliasun (5 mainintaa)
- paineilmalaitteet (4 mainintaa)
- kypärähupun (1 maininta)

8.3 Muut tarvittavat varusteet

Pelastuslaitosten mukaan sopimuspalokunnat tarvitsevat lisäksi melko suuren määrän erinimikkeistä pelastuskalustoa- tai varustusta toiminnassaan. Mainitut varustukset ovat sel- laista, joita Palosuojelurahasto linjauksensa mukaisesti on tukenut (satelliittipuhelimeen ei tukea ole haettu, mikä mainittiin tarpeellisena hankintana Lapin sopimuspalokunnissa).

Sopimuspalokuntien tarvitsemana muuna varusteena mainittiin:

- erikoistumistehtävissä vaadittavat varusteet (5 mainintaa)
- viestintävälineet / radiolaitteet / päätelaitteet (4 mainintaa)
- paineilmalaitteet (3 mainintaa) ja pintapelastusvälineet (3 mainintaa)
- öljyntorjunta ja kemikaalitorjuntavälineet (2 mainintaa)

Seuraavat välineet/varusteet saivat kukin yhden maininnan:

- valjaat köysineen	- kattotyöskentelyväli-	- peräkärri
- letkut	neet	- moottorikelkka
- sahat	- roiskesuojapuku	- mönkijät
- metsäpalovarustus	- raivaus- ja pelastus-	- reet
- lämpöhaalarit	työvälineet	- kammet
- hydrauliset pelastus-	- valaisin ja virrantuot-	- lämpökamera
välineet	tovälineet	- satelliittipuhelin

8.4 Osallisuus kenttäjohtamisjärjestelmässä

Suurin osa (18 kpl) pelastuslaitoksista arvioi, että sopimuspalokuntien tulisi olla osallisena kenttäjohtamisjärjestelmässä. Synä mainittiin muun muassa se, että tämä palvelee oikean ja tarkoituksenmukaisimman yksikön lähettämisen, ensitietojen välittämisen, tilanteen johdon ottamisessa (ensimmäisenä paikalla), tilatietojen välittämisen, tilannekuvan ylläpidossa, haja-asutusalueella, erikoistumisen myötä ja osana ”meidän joukkoa”. Mainittiin myös, että kenttäjohtamisjärjestelmän tulisi olla virallisen pelastustoimen hallinnassa ja hoidossa. Kyseiset avustukset olisi myönnettävä pelastuslaitoksen kautta, koska päätelaitteiden hallinnointi ja hankkiminen on viranomaistyötä.

Päijät-Hämeen, Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitokset katsoivat että sopimuspalokuntien ei tarvitse olla mukana kenttäjohtamisjärjestelmässä.

9. Palosuojelurahaston avustusten oikea kohdentuminen sopimuspalokunnille - uusien avustusten tarve

Pelastuslaitoksille kerrottiin kirjallisesti ja taulukkomuotoisesti sopimuspalokuntien avustusten myöntöperusteista. Tämän jälkeen heiltä kysyttiin *Kohdistuvatko palosuojelurahaston sopimuspalokuntia koskevat avustukset oikeisiin kohteisiin?* Vastaukset olivat hyvin myönteisiä. **Kahta pelastuslaitosta lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että avustukset kohdistuvat oikeisiin hankkeisiin ja varusteisiin.** Kymenlaakson pelastuslaitos ilmoitti että rakennusavustuksia tulisi myöntää myös koulutus- ja sosiaalitoimien rakentamiseen ja peruskorjaukseen. Oulu-Koillismaan pelastuslaitos ilmoitti puolestaan että avustuksia tulisi kohdistaa myös raskaisiin ajoneuvoihin ja hälytystoiminnan varusteisiin.

Pelastuslaitosten mukaan sopimuspalokuntien avustettavien hankkeiden joukkoon tulisi lisätä vielä etenkin (näitä hankkeita Palosuojelurahasto ei linjauksensa mukaisesti ole tukenut):

- koulutus, valitus- ja neuvontatyö, neuvontamateriaali, koulutusvälineet (9 mainintaa)
- tietokonehankinnat ja tietokoneohjelmat (6 mainintaa)
- kuntoiluvälineet (2 mainintaa)
- tulostimet, nuorten leirivarusteet, rakennushankkeet, toimitilojen korjaukset, kurssimaksut, ajoneuvojen peruskorjaukset, paloaseman vesi/viemärinti/sähkö ja ilmanvaihtotyöt, vaatteet (1 maininta kuttakin)

10. Sopimuspalokuntien avustuksen myöntämisperiaatteet

Pelastuslaitosten mukaan avustuksia myönnettäessä on tärkeää ottaa huomioon laitoksen puolto ja lausunto sekä se, kuinka tarpeellinen hanke on sopimuspalokunnalle. Lisäksi nähtiin tärkeänä että avustusta myönnettäessä huomioitaisiin sopimuspalokunnan vahvuus, lähtövalmius, merkitys ja yhteiskunnallinen tärkeys sekä hälytys- ja pelastustoimintaan osallistuminen. Näiden lisäksi mainintoja saivat myös muun muassa riskialueen huomiointi, toiminnan turvaaminen, kaluston kunto, sammutus ja pelastustoiminnan edistäminen sekä sopimuspalokunnan koulutus- ja sosiaalitoimien kunnostus, erikoistuminen, koulutus ja henkilöturvallisuuden edistäminen.

Taulu 4. Pelastuslaitosten mainitsema kolme tärkeintä avustuksen myöntämisperiaatetta, jotka tulisi ottaa huomioon pienavustuksia sopimuspalokunnille myönnettäessä

Pelastuslaitos	1. Maininta	2. Maininta	3. Maininta
Helsinki	Tarve	Laitoksen puolto	Kalustoluettelot
Länsi-Uusimaa	Laitoksen lausunto	Tarve	Alueellinen tasapuolisuus.
Keski-Uusimaa	-	-	-
Itä-Uusimaa	Laitoksen lausunto	Tukea peruskalustoa	-
Kanta-Häme	Alpen puolto, tarkoituksen mukaisuuden varmistaminen	Kolmannen sektorin toiminnan turvaaminen tulevaisuudessakin (esim. nuorisotoiminta)	-
Päijät-Häme	Tarve	Tasapuolisuus	-
Kymenlaakso	Palokunnan jatkuvuuden takaaminen	Henkilöturvallisuus	Paloasemien koulutus- ja sosiaalitoiminta
Etelä Karjala	Pelastusviranomaisen (sopimuspalokuntavastaava) näkemys	Pelastustoiminta-alueen mahdolliset erikoisuudet	-
Varsinais-Suomi	Tarve	Muun avun tulo paikalle kestää kauan	-
Satakunta	Tarve	Ei avustusta kahdesta eri paikasta	Oikeudenmukaisuus/pelastuslaitoksen lausunto
Keski-Suomi	-	-	-
Tampere	-	-	-

Pelastuslaitos	1. Maininta	2. Maininta	3. Maininta
Etelä-Pohjanmaa	Operatiivinen toiminta	Koulutus	-
Pohjanmaa	Riskialue vaikutta olennaisesti kaluston hankintaan	Palokunnan hälytysosaston toimintavahvuus	Tehtävät / palokunnan oma toimintaa
K-Pohjanmaa ja Pietarsaari	Sammutus- ja pelastustoiminnan edistäminen	Aluelaitoksen lausunto tarpeellisuudesta	Rikkaita ei tarvitse avustaa, mutta vähävaraisia tulee avustaa.
Etelä-Savo	Sopimuspalokunnan merkitys pelastuslaitoksen palvelutuotannossa	Pelastustoiminnan edistäminen	Onnettomuuksien ehkäisy
Pohjois-Savo	Palokunnan yhteiskunnallinen tärkeys ainoana palokuntana	Asukaslukuperusta ei ole oikea peruste: harvaan asutulla alueella sopimuspalokunta toimii ainoana	Kaluston kunnan mukaan: enemmän tarvetta niillä, joilla on huonompi kalusto
Pohjois-Karjala	Palokunnan tuottamat palvelut/ erikoistuminen	Hälytysosaston vahvuus	Sopimuspalokunnan lähtövalmius
Jokilaaksot	-	-	-
Kainuu	Kuinka kiinteä osa alueen pelastustointa	Osallistuko operatiivisiin tehtäviin	Osallistuuko valistus ja neuvonta tehtäviin
Oulu-Koillismaa	vpk toimii oikeasti hälytystoiminnassa ja on vasteissa mukana	Todellinen tarveharkinta avustukselle on tarkasteltu aluepelastuslaitoksen kanssa, ei vain muodollinen puolto	Painopiste tulisi olla avustuksissa järjestötoiminnassa ja yleisessä paloturvallisuutta tukevassa työssä (ei hälytyskalustossa)
Lappi	Ensilähdön palokunta	Toisen lähdön palokunta	Palokunnan koko / nuorisotoiminta / naistoiminta

11. Mitä sopimuspalokunnille kuuluu tänä päivänä

Sopimuspalokunnille kuuluu pelastuslaitosten mukaan pääsääntöisesti hyvää tällä hetkellä. Sopimuspalokuntien tehtävät ovat lähinnä pelastustehtäviä, tämän lisäksi palokunnat ovat olleet osallisena myös laitosten turvallisuuskoulutuksissa ja valistus- ja neuvontatyössä. Sopimuspalokuntien toiminta on kohtuullisen aktiivista ja kalusto sekä olosuhteen suhteellisen hyviä, sopimusneuvottelujen kerrottiin olevan käynnissä ja vuorovaikutus sopimuksissa on toiminut. Palosuojelurahaston avustuskäytännöllä nähtiin olevan myönteistä vaikutusta sopimuspalokuntien toimintaan ja esimerkiksi oikein kohdistetulla kalustohankinnalla katsottiin voitavan ylläpitää vapaaehtoisuutta vielä pitkän aikaa. **Huolena nähtiin koulutetun henkilöstön riittävyys tulevaisuudessa, ajoneuvokaluston ja henkilöstön vanheneminen sekä uuden sukupolven saatavuus mukaan toimintaan harvaan asutulla seudulla, jossa jopa palokunnan lopettaminen on uhkana.**

Pelastuslaitosten mukaan avustuksia myönnettäessä on tärkeätä ottaa huomioon laitoksen puolto ja lausunto sekä se, kuinka tarpeellinen hanke on sopimuspalokunnalle. Lisäksi nähtiin tärkeänä että avustusta myönnettäessä huomioitaisiin sopimuspalokunnan vahvuus, lähtövalmius, merkitys ja yhteiskunnallinen tärkeys sekä hälytys- ja pelastustoimintaan osallistuminen. Näiden lisäksi mainintoja saivat myös muun muassa riskialueen huomioiminen, toiminnan turvaaminen, kaluston kunto, sammutus ja pelastustoiminnan edistäminen sekä sopimuspalokunnan koulutus- ja sosiaalitulojen kunnostus, erikoistuminen, koulutus ja henkilöturvallisuuden edistäminen.

Pelastuslaitokset lähettivät lisäksi kyselyn lopussa yleisiä terveisiä rahastolle. Pääosin vastauksissa oltiin tyytyväisiä hakukäytäntöihin, joita kuvattiin hyviksi ja toimiviksi. Eräissä vastauksissa toivottiin sähköistä hakemusten käsittelyä sekä seurantaa sekä kaikkien hakujen muuttamista sähköiseksi, erikoistumistehtävien huomioimista sekä tiedon välittämistä siitä, mitä hankkeita tuetaan ja mitä ei.